

Kuran'da Tebliğ Yöntemleri -1-

Tebliğ, Allah'ın Kuran'da bize farz kıldığı bir ibadettir. Tebliğ yapan Müslüman, hem bir kişiye daha Allah'ın varlığını ve Kuran'ın hak olduğunu anlatmış olacak hem de kendisi bir kez daha bu gerçekleri tekrarlamış olacaktır. Tebliğ sadece karşı tarafa fayda sağlamaz. Aynı zamanda tebliğ yapan kişi karşı tarafın heyecanı ile kendi üzerindeki ülfeti de kaldırmış ve adeta tekrar iman etmiş gibi olur. Aynı zamanda tebliğ yapan kişi, şeytanın verdiği olumsuz telkinleri, anlattığı Kuran'dan Rahmani konularla etkisiz hale getirmiş olacaktır.

Sizden; hayra çağıran, iyiliği (marufu) emreden ve kötülükten (münkerden) sakındıran bir topluluk bulunsun. Kurtuluşa erenler işte bunlardır. [Âli İmran Suresi (3/104)]

Tebliğde en etkileyici olan özellik samimiyettir. Bir kişi anlattığı konulara ne kadar iman ediyorsa, karşısındaki kişiye de Allah'ın dilemesiyle o kadar etki eder. Aynı zamanda tebliğde bilgi de çok önemlidir. İman hakikatleri ve Kuran ayetlerinin çok iyi bilinmesi, bir konu anlatılırken ilgili ayetin söylenmesi tebliği etkili kılan özelliklerdendir.

Tebliğ yapmanın çok farklı yöntemleri vardır. Kuran'da bu yöntemler Peygamber kıssalarında bildirilmiştir. Şimdi bu kıssalar doğrultusunda Kuran'daki tebliğ yöntemlerinden bazılarını inceleyelim.

TEBLİĞDEKİ İLK AŞAMA KARŞI TARAF GÜVEN VERMEKTİR

Kavimlerine uyarıcı olarak gönderilen Peygamberlerin hayatlarına baktığımızda her zaman şunu görürüz. Peygamberler kavimlerine güvenilir bir insan olduklarını söylemiş ve kavimlerinden bir ücret istemediklerini belirtmiştir.

Gerçek şu ki, ben size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. [Şuara Suresi (26/107)]

Ey kavmim, ben bunun karşılığında sizden hiç bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, beni yaratandan başkasına ait değildir. Akıl erdirmeyecek misiniz? [Hûd Suresi (11/51)]

Karşı tarafa güven vermek tebliğin ilk aşamasıdır. Bundan sonra ise kişinin tebliği, Allah rızası için yaptığını ve kesinlikle bu ibadetle ilgili bir çıkarı olmadığını karşı tarafa kanıtlaması gelir. Ardından ise kısa konuşmalarla karşı tarafın Kuran'a, dine bakış açısı bu konudaki samimiyeti, aklına takılan herhangi bir soru olup olmadığı tespit edilir. Bu, tebliğ yapılacak kişinin en acil ihtiyacı olan konuları ona aktarmak açısından önemlidir.

İMAN HAKİKATLERİ VE DARWINİZM'İN GEÇERSİZLİĞİNİN ANLATILMASI

Kuran ahlakını tam olarak bilmeyen ve yaşamayan bir kişi, "ben Allah'a inanıyorum", "benim inancım sonsuz" gibi cümleler sarf etse de, öncelikli olarak mutlaka Darwinizm'in geçersizliğinin ve takiben iman hakikatlerinin anlatılması çok önemlidir. Çünkü iman eden bir insan bile olsa Allah'ın yeryüzündeki sanatına şahit olmak imanı güçlendiren, tahkiki imana vesile olan bir bilgidir.

Mesela Hz. Musa (as) kavmine tebliğe başladığında, ilk olarak canlıların doğada kendi kendine oluşmadığını, tüm canlıları Allah'ın yarattığını deliliyle ispatlayarak anlatmıştır:

Biz de Musa'ya: "Asanı fırlatıver" diye vahyettik. (O da fırlatıverince) bir de baktılar ki, o bütün uydurduklarını derleyip-toparlayıp yutuyor. [A'raf Suresi (7/117)]

Ayette de belirtildiği gibi. Hz. Musa, Firavun'un sihirbazları karşısında esasını atmış ve asa, Allah'ın dilemesiyle canlı bir yılan dönüşmüştür. Burada Hz. Musa insanlara, cansız maddenin ancak Allah'ın dilemesiyle canlılığa dönüşebileceğini göstermiştir. Dolayısıyla Müslüman tebliğ yaparken

ilk başta Darwinizm ve materyalizmin geçersizliğini karşı tarafa anlatmalı, ondan sonra Kurani konulara geçmelidir.

Hz. İsa (as)'ın, çamur biçiminde bir şeye üfleme ve Allah'ın takdiriyle bunun canlı bir kuşa dönüşmesi de canlıların evrimle var olmadığını insanlara delille gösteren bir başka anlatımdır:

Allah şöyle diyecek: "Ey Meryemoğlu İsa, sana ve annene olan nimetimi hatırla. Ben seni Ruh'u'l-Kudüs ile destekledim, beşikte iken de, yetişkin iken de insanlarla konuşuyordun. Sana kitabı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğrettim. İZMİMLE ÇAMURDAN KUŞ BİÇİMİNDE (BİR ŞEYİ) OLUŞTURUYORDUN DA (YINE) İZMİMLE ONA ÜFÜRDÜĞÜNDE BİR KUŞ OLUVERİYORDU... (Maide Suresi, 110)

Bu kuş, hiçbir sebebe bağlı olmadan, Allah'ın dilemesi ve mucizesiyle, can bulmaktadır Cansız bir maddeden can sahibi olan kuş, Yüce Allah'ın örneksiz, sebepsiz, üstün yaratışının örneklerinden biridir. Hz. İsa (as) da, Allah'ın lütfettiği bu mucizeyle, çevresindeki insanlara evrimin olmadığını her şeyi Ol emriyle Allah'ın yarattığını göstermektedir.

Şimdi Peygamberlerin tebliğ yöntemlerini ayetler ışığında inceleyelim.

HZ. İBRAHİM'İN TEBLİĞİ

Ayette belirtildiği gibi **"İbrahim ve onunla birlikte olanlarda size güzel bir örnek vardır."** [Mümtehine Suresi (60/4)]

Bir insan karşısındaki kişinin düşüncesine, hayata bakış açısında direkt karşı çıkarsa bazı durumlarda ters etki oluşturabilir. Ama akılcı konuşmalarla, deliller sunarak, sevecen bir üslupla tutucu olmadığını ve karşısındaki kişinin görüşlerine sadece mantıksız olduğu için karşı çıktığını gösterirse bu, Allah'ın dilemesiyle çok daha etkili olur.

Hz. İbrahim de tebliğinde kavmin taptığı putların herhangi bir güçlerinin olmadığını göstermiştir ve rızık verenin Allah olduğunu söyleyerek kavmindeki kişilerin vicdanlarını harekete geçirmiştir:

İbrahim de; hani kavmine demişti ki: "Allah'a kulluk edin ve O'ndan sakının, eğer bilerseniz bu sizin için daha hayırlıdır. Siz yalnızca Allah'tan başka birtakım putlara tapıyor ve birtakım yalanlar uyduruyorsunuz. Gerçek şu ki, sizin Allah'tan başka taptıklarınız, size rızık vermeye güç yetiremezler; öyleyse rızık Allah'ın Katı'nda arayın, O'na kulluk edin ve O'na şükredin. Siz O'na döndürüleceksiniz." (Ankebut Suresi, 16-17)

Ayrıca Hz. İbrahim, babasını da özel bir tebliğle uyarmıştır:

"Babacığım, gerçek şu ki, bana, sana gelmeyen bir ilim geldi. Artık bana tabi ol, seni düzgün bir yola ulaştırayım. Babacığım, şeytana kulluk etme, kuşkusuz şeytan, Rahman (olan Allah)'a başkaldırandır. Babacığım, gerçekten ben, sana Rahman tarafından bir azabın dokunacağından korkuyorum, o zaman şeytanın velisi olursun." (Meryem Suresi, 43-45)

Hz. İbrahim'in üslubuna baktığımız zaman son derece güzel ve yumuşak bir üslup olduğunu görürüz. Kimi zaman tebliğ yapılan kişi anlatılanlara kendini kolay kapatabilir, şeytanın etkisiyle hareket edebilir. Kibirli ve enaniyetli bir tavır içinde olabilir. Kibir ve enaniyetli bir kişiye karşı sarf edilecek en ufak ters bir söz bile onun sizi dinlememesine neden olabilir. O yüzden tebliğde her zaman yumuşak söz esastır. Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) de tebliğ yaparken son derece şefkatliydi. Bir ayette bu durum şöyle bildirilir:

Allah'tan bir rahmet dolayısıyla, onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın onlar çevrenden dağılır giderlerdi. Öyleyse onları bağışla, onlar için bağışlanma dile ve iş konusunda onlarla müşavere et. Eğer azmedersen artık Allah'a tevekkül et. Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever. [Âli İmran Suresi (3/159)]

Yumuşak davranmak Peygamberimiz (sav)'ın ve tüm Peygamberlerin tebliğdeki üslubudur. Bir takım bağnaz kişilerin iddia ettiği gibi tebliğde aşağılama, tersleme, üste çıkmaya çalışma gibi bir üslup kesinlikle uygun olmaz. Bu üslup, kibir ve enaniyetlerine yenik düşen ve aslında

savunduklarını, anlattıkları İslam'ı, Kuran'ın sevgi dolu ruhunu kalpten kabul edemeyen kişilerin kullandıkları bir üsluptur.

Hz. İbrahim kendisiyle tartışmaya giren bir kişiyi ise son derece akılcı örneklerle fikren etkisiz hale getirmiştir:

Allah, kendisine mülk verdi, diye Rabbi konusunda İbrahim'le tartışmaya giren görmedin mi? Hani İbrahim: "Benim Rabbim diriltir ve öldürür" demişti; o da: "Ben de öldürür ve diriltirim" demişti. (O zaman) İbrahim: "Şüphe yok, Allah güneşi doğudan getirir, (hadi) sen de onu batıdan getir" deyince, o inkarcı böylece afallayıp kalmıştı. Allah, zalimler topluluğunu hidayete erdirmez. (Bakara Suresi, 258)

Ayette de belirtildiği gibi Hz. İbrahim Allah'ın diriltip öldürdüğünü söylemiştir. Karşısındaki büyülenen kişi ise "ben de öldürür ve diriltirim" demiştir. Aslında buradaki kişi tartışmada üstün gelmek için demagoji yapmaktadır. Hz. İbrahim, Allah'ın yarattığı iki gözlemlenebilir olaydan bahsederken, karşısındaki kişi biri gözlemlenebilir diğeri ise gözlemlenemeyecek bir olayı örnek vermektedir. Bu kişi belki zahiren birini öldürebilir ama o kişinin dirilttiğine dair bir gözlem yapılamayacağı için bu sözü demagojiden öteye gitmez. Hz. İbrahim de bu demagojisini fark ederek, o kişiye gözlemlenebilecek bir olayı gerçekleştirmeyi teklif etmiştir. "Allah Güneşi doğudan getirir" demiş, ve o kişinin de güneşi batıdan getirmesini söylemiştir. Tabi ki inkarcı kişi ayette de bildirildiği üzere "afallayıp kalmıştır".

Hz. İbrahim halka yaptığı başka bir tebliğinde ise, yine akılcı örneklerle putların geçersizliğini göstermiştir:

Hani, babasına ve kavmine: "Siz neye kulluk ediyorsunuz?" demişti. Demişlerdi ki: "Putlara tapıyoruz, bunun için sürekli onların önünde bel büküp eğiliyoruz." Dedi ki: "Peki, dua ettiğiniz zaman onlar sizi işitiyorlar mı?" "Ya da size bir yararları veya zararları dokunuyor mu?" "Hayır" dediler. "Biz atalarımızı böyle yaparlarken bulduk." (İbrahim) Dedi ki: "Şimdi, neye tapmakta olduğunuzu gördünüz mü?" "Hem siz, hem de eski atalarınız?" (Şuara Suresi, 70-76)

Hz. İbrahim kavmine, sürekli taptıkları ve önünde eğildikleri putların kendilerini duyup duymadığını sormuştur. Karşısındaki kişiler ise hayatlarında belki de ilk kez düşünmedikleri bir gerçeği düşünmüşlerdir. Yaşadıkları bu sistemin doğruluğunu akılcı açıklamalarla ispatlayamayınca "biz atalarımızı böyle yaparken bulduk" diyerek bu saçma tavrın atalarına ait olduğunu belirtmişlerdir. Hz. İbrahim ise atalarından gelen sistemin her zaman doğru olmayacağını, dolayısıyla atalarının da yanlış yapabileceğini söyleyerek tebliğini devam ettirmiştir.

Hz. İbrahim ve genel olarak Peygamberlerin tebliğindeki en önemli açıklamalardan biri de tüm gücün Allah'a ait olduğunun söylenmesi ve şirkin fikren sona erdirilmesidir. Çünkü her dönemde Peygamberler gelmiş ve tüm gücün Allah'a ait olduğunu söylemiş, fakat sonradan gelen insanlar dini kendi mantıklarına göre değiştirerek haşa insana da Allah'tan bağımsız bir güç veren batıl bir inanış oluşturmuşlardır.

Hz. İbrahim yaptığı tebliğde daha etkili olmak için çok önemli bir yol izlemiştir. Hz. İbrahim kavmin putlarından en büyükleri hariç hepsini parçalamıştır.

Böylece o, yalnızca büyükleri hariç olmak üzere onları paramparça etti; belki ona başvururlar diye. [Enbiya Suresi (21/58)]

Bunu gören müşriklerin ilk akıllarına gelen isim Hz. İbrahim olmuştur. Çünkü Hz. İbrahim gece gündüz putların geçersizliğini anlatıyordu. Buradan da tebliğin sürekli olması gerektiği ve sadece Allah'ın yaratma gücü olduğunun sürekli anlatılması gerektiği anlaşılıyor.

"Kendisine İbrahim denilen bir gencin bunları diline doladığını işittik" dediler. [Enbiya Suresi (21 /60)]

Bunun üzerine Hz. İbrahim'i çağırarak şu soruyu sormuşlardır;

Dediler ki: "Ey İbrahim, bunu ilahlarımıza sen mi yaptın?" [Enbiya Suresi (21/62)]

Hız. İbrahim de bu soru üzerine **"Hayır" dedi. "Bu yapmıştır, bu onların büyükleridir; eğer konuşabiliyorsa, siz onlara soruverin."** [Enbiya Suresi (21/63)] diyerek kavminin düşünmeye başlamasına vesile olmuştur.

Bunun üzerine kendi vicdanlarına başvurular da; "Gerçek řu ki, zalim olanlar sizlersiniz (biziz)" dediler. [Enbiya Suresi (21/64)]

Vicdanlarına başvuran kavmi de ayette belirtildiği gibi vicdanlarına başvurup zalim olduklarını itiraf etmişlerdir. Fakat ayetin devamında da belirtildiği gibi tekrar vicdanlarını örtüp eski iddialarına geri dönmüşlerdir.

Sonra, yine tepeleri üstüne ters döndüler: "Andolsun, bunların konuşamayacaklarını sen de bilmektesin." [Enbiya Suresi (21/65)]

<https://www.harunyahya.info/makaleler/kuranda-teblig-yontemleri-1>